

OCENA FUNKCIJE UVOZA V PANOGAH JUGOSLOVANSKE INDUSTRIJE

*Rasto OVIN**

Ob tem, da v bližnji preteklosti ekonomska politika v Jugoslaviji preko zunanjetrgovinske politike ni uspela demonstrirati nobene razvojne vizije in ob tem, da je tudi politika uvoznih dajatev bila predvsem v službi fiskalnih ciljev, je gibanje uvoza še posebno v 70-tih in 80-tih letih bilo predvsem rezultat dejavnikov izven domene zunanjetrgovinske politike. Pri uvozu je to najprej sistem delitve produkta, ki je z napihovanjem domačega nominalnega povpraševanja nerealno razširil krog povpraševalcev po reprodukcijskem materialu in proizvodih iz uvoza. Tu pa so tudi mednarodna gospodarska gibanja. S stališča gibanja uvoza sta značilni dve diametralno različni reakciji jugoslovanske ekonomske politike na gospodarski krizi (1. naftni šok 1974 in 2. naftni šok 1979). Medtem, ko se na prvi naftni šok ekonomska politika v Jugoslaviji praktično ni odzvala, temveč beležimo v letih, ki so sledila, celo alimentiranje domačega (v njej tudi uvoznega) povpraševanja z najemanjem tujih kreditov, je bila v začetku 80-tih let reakcija mnogo ostrejša. Seznanjena s stanjem plačilne bilance je ekonomska politika pod pritiskom cen energije in reprodukcijskega materiala iz uvoza reagirala dovolj ostro, da so uvozne restrikcije povzročile celo nazadovanje proizvodnje.

Zaradi tega je zanimivo proučevati, v kakšni meri so spremembe uvoza v takšnih razmerah lahko še podvržene spremembam dveh glavnih določiteljev faktorjev uvoza: ekonomske aktivnosti in tečaja. To smo storili z oceno uvozne funkcije za panoge jugoslovanske industrije v obdobju 1970—1986.¹ Po ustaljenem običaju smo ekonomsko aktivnost v panogah merili s pomočjo družbenega produkta v panogah.

Ocenjevanje funkcije uvoza smo izvedli s pomočjo multiple regresijske analize. Uporabili smo eksponentno enačbo, ki po obliki spo-

* Dr. Rasto Ovin, docent, Institut za ekonomsko diagnozo in prognozo pri Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru.

¹ Ocena funkcije uvoza je del raziskav v okviru modela inflacije, ki jih s finančno podporo Raziskovalne skupnosti Slovenije, opravlja Institut za ekonomsko diagnozo in prognozo pri Ekonomsko-poslovni fakulteti v Mariboru.

minja na C—D proizvodno funkcijo. Enačbo smo operacionalizirali v obliki log-linearnega modela.

Enačba uvoza, ki smo jo ocenjevali, je tako imela osnovno obliko:

$$\ln UVSKR_i = f(\ln DPR_i, \ln TR). \quad (1)$$

Kjer pomenijo: UVSKR — uvoz reprodukcijskega materiala panoge (i), DPR — realni družbeni produkt panoge (i) v cenah 1972.

Enačbo uvoza smo ugotavljali v 31 panogah jugoslovanske industrije. Od teh je ocena uvozne funkcije uspela v 26 panogah. Ocen nismo uspeli izvesti za proizvodnjo elektroenergije, proizvodnjo nafte in zemeljskega plina in za pridobivanje železove rude, za katere podatki o uvozu reprodukcijskega materiala ne obstajajo, ter za predelavo barvnih kovin in proizvodnjo žaganega lesa in plošč. V zadnjih dveh panogah so vrednosti uvoza v raziskovanem obdobju tako nihale (kar še posebej velja za obdobje 1976—1983, ko smo plačilno-bilančne probleme reševali z uvoznimi dajatvami), da nobeden od preizkušanih regresorjev ni s svojim spreminjanjem dovolj signifikantno pojasnjeval sprememb uvoza reprodukcijskega materiala v teh panogah.

Zaradi razlik v pravilih uvoznega poslovanja kot tudi v upravnem tretiranju uvoza, ki so v obravnavanem obdobju obstajale med panogami, uvozne funkcije nismo ocenjevali le v eni obliki, temveč smo upoštevali statistične kriterije regresorja iz osnovne enačbe (1) modificirali.

Tako smo v treh primerih (proizvodnja barvnih kovin, proizvodnja baznih kemičnih izdelkov in proizvodnja prehrabnih proizvodov) namesto realnega družbenega proizvoda (DPR) uporabili fizični obseg proizvodnje (RF). Čeprav smo s tem v obdelavo vnesli dodatno tveganje (dinamika sprememb fizičnega proizvoda in denarno izražene proizvoda je zaradi tržnih vplivov lahko dokaj različna), smo to tveganje raje sprejeli, kot pa da bi ostali brez ocen enačb za omenjene panoge.

Pri ocenjevanju enačb uvoza smo si pomagali tudi s časovnim zamikom, s katerim bi lahko spremembe uvoza reprodukcijskega materiala nastale kot posledica sprememb realnega družbenega proizvoda in realnega tečaja. Pri vseh regresorjih smo tako upoštevali tudi možnost, da na spremembe regresanda vplivajo z enoletnim zamikom.² V naši obdelavi smo lagirane vrednosti označili:

$$DPRI = DPR_{t-1} \quad (4)$$

s čemer lahko ponazorimo vse možne funkcijske povezave tako:

$$UVSKR_i = f(DPR_i, (DPRI_i), RF_i, (RF_i, 1), TR, (TRI)) \quad (3)$$

Pomen oznak, njihovo sestavo in vire prikazujemo v naslednji tabeli.

Tabela 1: Seznam neznank za funkcijo uvoza

Tek. št.	Ime podat.	Opis podatka	enota mere	Vir
1.	UVSKR	Uvoz reprod. mat. (s konvertibilnega in s klirinškega področja) po panogah v cenah 1976	mia din	Godišnji izveštaj industrije SZS
2.	DPR	Realni družbeni produkt v cenah 1972	mia din	Statistički bilten SGJ — Društveni proizvod i narodni dohodak
3.	RF	Fizični obseg proizvodnje	indeks (1976 = 100)	SGJ
4.	TR	Realni tečaj izračunan iz razmerja med relativnimi cenami in uradnim tečajem	indeks (1972 = 100)	NBJ, NBS Indeks uvoznih cen (SZS) Economic indicators (OECD)

Glede na izbor spremenljivk tako naša ocena uvozne funkcije temelji na istih izhodiščih kot nekatere uvozne funkcije, ki so jih za jugoslovansko gospodarstvo ocenili drugi avtorji.³

² Z uopštevanjem časovnega zamika smo eno leto (pojav) v obdelavi izgubili in se je tako v primerih kjer smo to modifikacijo osnovne enačbe uporabili, število pojavov zmanjšalo od 17 na 16. S tem statistični kriterij za minimalno potrebno število pojavov pri regresijski analizi ni bil ogrožen.

³ L. Pfajfar, I. Kebrič, M. Kranjec, F. Kuzmin, M. Simončič (1980): Enačba uvoza reprodukcijskega materiala je del simulacijskega modela gospodarstva in ki temelji na podatkih za obdobje 1960—1977; ima naslednjo obliko:

kjer so: CUI indeks cen uvoza, INTU indeks povprečnega tečaja pri uvozu in CPI indeks cene (domačih) proizvajalcev. Vse vrednosti so preračunane na stalno osnovo (1972 = 100).

$$UBRCS = UBRCS (DPCS, INZCS, TBSCS) \quad (4)$$

kjer pomenijo UBRCS uvoz reprodukcijskega materiala, DPCS družbeni produkt, INCS skupne investicije in TBSCS bilanco uvoza in izvoza. Vse vrednosti so upoštevane v stalnih cenah. Zaradi uvoznih omejitev v začetku gospodarske reforme so uvedli tudi Dummy variabla za leti 1965 in 1966.

Nekoliko drugačna je oblika funkcije uvoza reprodukcijskega materiala, ki jo v delu Ekonometrični modeli slovenskega gospodarstva podajajo N. Borak, I. Kebrič, L. Pfajfar in drugi (1985). Spremembe uvoza v struktur-nem modelu so po njihovih ocenah odvisne od naslednjih dejavnikov (notacija smo prilagodili):

$$UBRCS = UBRCS (DPCS, TR) \quad (5)$$

kjer smo suponirali za TR izraz realni tečaj. Definijska enačba za TR je:

$$TR = CUI * INTU / CPI, \quad (6)$$

Kot element končne porabe v sektorskem modelu označujejo funkcijo uvoza reprodukcijskega materiala naslednje odvisnosti (notacijo smo prilagodili):

$$UBRCS = UBRCS (DPCS, RELCENE), \quad (7)$$

kjer za relativne cene RELCENE velja definicijska enačba:

$$RELCENE = DEFUB / CDPI, \quad (8)$$

kje sta DEFUB deflacionirane cene uvoza, CDPI pa implicitni deflator družbenega produkta.

F. Yagci in S. Kamin (1986) uvozu blaga za finalno potrošnjo predpisujeta odvisnost predvsem od relativnih cen. Funkcija uvoza ima obliko:

$$FM = FM (PM/P) * A, \quad (9)$$

kjer so FM uvoz blaga za finalno potrošnjo, PM učinek uvoznih cen, P domače cene in A parameter. (Izgleda, da bi boljši zapis te enačbe lahko imel obliko $FM = FM (P/PM) * A$).

Definicijska enačba za učinek uvoznih cen je takšna:

$$PM = PMW * (1 + TF), \quad (10)$$

kjer so PMW svetovne cene uvoza, TF pa stopnja uvoznih dajatev.

Vidi se, da v največji meri raziskovalci pomcn za spremembe uvoza pripisujejo domači gospodarski aktivnosti, ki jo ponazarja realni družbeni produkt in relativnim cenam.

Tudi mi smo predpostavili, da realni družbeni produkt dovolj verno prikazuje gospodarsko aktivnost. Neznanka TR pa v naši enačbi ponazarja uradni tečaj korigiran z relativnimi cenami.

Kot je prikazano že v seznamu variabel, predstavlja UVSKR vrednost uvoza reprodukcijskega materiala po stalnih cenah. V statistiki (letno poročilo industrije) so vrednosti uvoza podane v dinarjih, upoštevajoč vrednost ameriškega dolarja. Homogeniziranje vrednosti uvoza je tako zahtevalo preračun na cene (vrednost am. dolarja) v letu 1976, ki smo ga vzeli za bazno leto. Dobljene vrednosti pa smo nato korigirali še s spremembami uvoznih cen po posameznih panogah.⁴ Vrednost realnega uvoza v j-ti panogi smo torej izračunali s pomočjo enačbe

$$UVSKR_{jt} = UVSKR_{jst} / (TUSD_t * ICUV_{jt} / ICUV_{jb}) \quad (11)$$

Pri tem so: $UVSKR_{jt}$ vrednost uvoza po stalnih cenah j-te panoge v letu t; $UVSKR_{jst}$ vrednost uvoza panoge po statističnih podatkih za leto t; $TUSD_t$ upoštevan poprečni tečaj am. dolarja za leto t; $ICUV_{jt}$

⁴ Zaradi dejstva, da se gibanja uvoznih cen nanašajo na celoten uvoz panoge (poleg uvoza reprodukcijskega materiala so pri tem upoštevani še oprema in izdelki končne potrošnje), smo z aplikacijo tega agregata na reprodukcijski material iz uvoza pristali na določen statistični riziko. Opozoriti pa je treba še na druge predpostavke, ki jih implicira uporaba indeksov uvoznih cen in to, da se kakovost in struktura uvoza ne spreminjata ter da je politika tečaja nevtralna oz., da drsenje tečaja upošteva relativno inflacijo.

indeks uvoznih cen j -te panoge v letu t in $ICUV_{jb}$ indeks uvoznih cen j -te panoge v baznem letu.

Vrednosti realnega tečaj TR nismo računali za vsako panogo posebej, temveč za vso industrijo skupaj.

Prva definicijska enačba je:

$$TR = RELC * T_p \quad (12)$$

od koder izhaja, da smo kot realni tečaj TR upoštevali uradni poprečni tečaj T_p , korigiran z indeksom cen RELC. Dobili smo ga s pomočjo razmerja med indeksi cen industrijskih proizvajalcev v deželah, ki so naši zunanjetrgovinski partnerji (ICIN) ter indeksom cen proizvajalcev pri nas (ICD).⁵

$$RELC_t = ICIN_t / ICD_t \quad (13)$$

Pri tem smo agregatni indeks cen industrijskih proizvajalcev v tujini izračunali s ponderacijo inodomicilnih indeksov cen z deležem posameznih držav oz. skupin dežel v jugoslovanskem uvozu in izvozu. Vrednosti TR smo izračunali na stalno osnovo, za katero smo upoštevali leto 1972.

V nadaljevanju prikazujemo rezultate ocen uvozne funkcije jugoslovanske industrije za obdobje 1970—1986.

Tabela 2: *Ocene uvozne funkcije za panoge jugoslovanske industrije (1970—1986)*

Zap. št.	PANOGA	ln UVSKR	ln DPR	ln TR	R ²	DW
1.	Proizv. premoga	—8,0197 (—3,13)	1,9593 (6,17)		0,7310	2,54
2.	Predelava premoga	15,8417 (3,28)	3,2226* (6,66)	—5,7884* (—4,06)	0,7736	1,25
3.	Proizv. naft. derivatov	—3,6190 (—1,59)	1,6466 (6,51)	0,8104 (2,11)	0,7958	2,00

⁵ Glede na to, da smo kot regresand upoštevali uvoz reprodukcijskega materiala panog jugoslovanske industrije, bi bilo tudi pri oblikovanju koeficienta RELC najkorektnije upoštevati razmerje med indeksi cen reprodukcijskega materiala v tujini in pri nas in to za vsako panogo posebej, zaradi česar bi dobili v različnih panogah tudi različne vrednosti TR. Vendar pa v uradnih statističnih virih tako v tujini kot pri nas teh podatkov ne objavljajo. Uporaba agregatnega indeksa cen reprodukcijskega materiala bi zahtevala uporabo in komputacijo teh podatkov iz tujih virov, pri čemer bi se pojavil riziko njihove medsebojne primerljivosti, ki pa je sedaj pri uporabi cen industrijskih proizvajalcev majhen, saj smo uporabljali le en vir.

Možno bi bilo uporabiti tudi razmerje med indeksom uvoznih cen po panogah in indeksom cen domačih industrijskih proizvajalcev. Tega nismo storili zato, ker so uvozne cene uporabljene že pri deflacioniranju vrednosti regresanda in bi z njihovo ponovno aplikacijo na drugi strani enačbe trpele statistična prilagojenost dobljenih ocen.

Zap. št.	PANOGA	ln UVSKR	ln DPR	ln TR	R ²	DW
4.	Črna metalurgija	5,5209 (3,86)	1,2659* (6,49)	-1,1106 (-3,99)	0,7656	1,80
5.	Prid. rud barv. kovin	23,1041 (8,02)	1,8513 (-4,42)		0,5821	2,07
6.	Proizv. barv.* kovin	15,5082 (11,74)	-1,1086 (-3,86)		0,4980	1,78
7.	Pridobivanje nekov. rudnin	15,6032 (8,18)		-2,1278* (-4,79)	0,6210	1,67
8.	Predelava nekovin	5,9915 (6,21)	1,2681 (9,73)	-1,4001 (-5,77)	0,8713	1,81
9.	Predelava kovin	13,6711 (6,35)	0,4605 (2,01)	-1,5025 (-4,07)	0,5471	1,73
10.	Strojegradnja	10,4387 (7,75)	0,3666 (2,51)	-0,6463 (-2,15)	0,3498	2,42
11.	Proizv. prom. sredstev	13,0309 (9,05)	0,4331 (2,91)	-1,1761 (-4,28)	0,5904	1,74
12.	Ladjedelništvo	28,4793 (8,19)	-1,8153* (-4,07)	-1,0697 (-3,53)	0,6901	2,54
13.	Proizv. elekt. str. in apar.	9,3907 (8,57)	0,7837 (6,56)	-1,0215 (-4,28)	0,7639	2,47
14.	Proizv. baz.* kem. izdelkov	9,8654 (14,33)	0,6837 (7,86)	-0,3358* (-1,87)	0,8344	2,81
15.	Predelava kem. izdelkov	11,8303 (14,74)	0,2875 (3,32)	-0,6059 (-3,63)	0,5684	2,28
16.	Proizv. gradb. mat.	14,2786 (10,19)		-1,1653 (-3,58)	0,4615	2,55
17.	Proizv. konč. les. izdel.	5,8207 (3,71)	0,8860 (4,61)	-0,7875 (-3,32)	0,6319	2,52
18.	Proizvod. in predel. papir.	3,1392 (3,46)	1,2398 (10,89)	-0,4968 (-2,68)	0,8976	2,20
19.	Proizv. tekst. preje, tkanin	9,6532 (14,68)	0,4884 (6,16)	-0,5267 (-5,58)	0,7834	1,80
20.	Proizv. konč. tekst. izdel.	9,4974 (5,52)	0,5033 (2,38)	-0,6762 (-2,32)	0,3477	2,49
21.	Proizv. usnja in krzna	20,7441 (32,37)		-0,7940 (-8,00)	0,8205	1,68

št. Zap.	PANOGA	UVSKR ln	DPR ln	TR ln	R ²	DW
22.	Proizv. usnj. obut. in gal.	7,9166 (6,31)	0,4940 (2,65)	-0,3852 (-1,34)	0,3362	2,23
23.	Predelava kavčuka	3,1597 (4,14)	1,0988 (13,04)	-0,1863 (-1,08)	0,9307	1,73
24.	Proizv.** preh. proizvod.	8,3515 (3,65)	1,5974 (4,22)	-1,1392* (-2,19)	0,5844	1,07
25.	Proizvodnja pijač	23,3841 (11,34)	-1,2378 (-4,48)	-1,0401 (-2,30)	0,7826	1,76
26.	Proizvodnja krmil	24,4537 (9,74)	-1,4948 (-4,65)	-1,1628* (-2,39)	0,70207	1,27

Oznaka * pri vrednosti parametrov pomeni, da smo pri oceni upoštevali časovni zamik pri posameznem regresorju (kot prikazuje enačba (2)). Enaka oznaka pri imenu panoge pomeni, da smo pri oceni enačbe za to panogo namesto DPR kot regresor upoštevali RF, pri proizvodnji prehrabnih proizvodov pa smo tudi tega upoštevali z zamikom. Če upoštevamo vse kombinacije, ki so bile uporabljene z modifikacijo osnovne enačbe, je bilo za oceno uvozne funkcije v 26 panogah uporabljenih 6 vrst enačb.

Ocene enačb uvoza so v večini panog ekonomsko logične in opravičujejo pričakovanja o vplivu sprememb izbranih regresorjev na spremembe uvoza reprodukcijskega materiala. Te se nanašajo najprej na pozitivno povezanost sprememb družbenega produkta in uvoza, pri čemer pričakovanja niso bila izpolnjena pri 6 panogah. Od teh je negativen predznak parametra realnega produkta v ladjedelništvu moč ekonomsko pojasniti s substitucijo uvoza, ki jo je v tej panogi omogočal predvsem razvoj domače strojne in elektronske industrije. Podobni razlogi so tudi za dobljeno oceno funkcije uvoza pri proizvodnji pijač in pri proizvodnji krmil.

Pri barvni metalurgiji so na negativen predznak parametra DPR vplivale močne spremembe uvoznih cen v obravnavanem obdobju. To je vplivalo na poslabšanje zveze med spremembami proizvodnje in uvoza reprodukcijskega materiala, na kar kaže tudi relativno nizek determinacijski koeficient.

Pričakovanja, da bodo pozitivne spremembe realnega tečaja negativno vplivale na obseg uvoza v posameznih panogah se glede na dobljene enačbe niso izpolnila le pri proizvodnji naftnih derivatov. To lahko pojasnimo z dejstvom, da se je uvozno močno odvisna panoga pri uvozu reprodukcijskega materiala mnogo bolj ravnala po zahtevah domačega povpraševanja kot pa po ceni uvoza. Tega pri proizvodnji naftnih derivatov niti ne bi pričakovali, saj rafinerije ne morejo samostojno vplivati na količino uvoza nafte kot strateške surovine.

V petih panogah nismo uspeli ugotoviti statistično dovolj značilne povezave sprememb uvoza z obema preiskuvanima regresorjema (v ka-

kršnikoli obliki). Tako se v enačbah pri teh panogah pojavlja le DPR ali TR.

V ostalih upoštevanih panogah kažejo rezultati na dovolj dobro statistično prilagojenost uporabljene osnovne enačbe. Tukaj mislimo na povprečno razmeroma visoke vrednosti determinacijskih koeficientov, glede na vrednosti DW testa pa ni bilo potrebno zavrniti nobene od naših hipotez.⁶

V dvajsetih panogah, v katerih so bile spremembe uvoza pojasnjene s spremembami družbenega produkta in s spremembami tečaja, kaže ocena uvozne funkcije za obravnavano obdobje še na nekatere zakonitosti, ki so v tem času veljale pri uvozu jugoslovanske industrije. Gre za razmerja med dobljeno vrednostjo parametrov regresorjev v posameznih panogah, ki nam kaže v koliko je bil v obravnavanem obdobju porast uvoza v posameznih panogah pogojen s porastom gospodarske aktivnosti in koliko je bil njegov padec pogojen s porastom tečaja. Medtem ko je dobljen rezultat za vpliv družbenega produkta pri vseh panogah, kjer je pozitiven, dovolj zgovoren, je smiselno preverjati logičnost dobljenih vrednosti parametrov regresorja realni tečaj.⁷ Glede na te vrednosti je moč upoštevane panoge industrije razdeliti na tri skupine.

V prvi skupini so panoge, kjer spremembe v gospodarski aktivnosti in realni tečaj približno enako močno vplivajo na spremembe uvoza. To so črna metalurgija, predelava nekovin, proizvodnja končnih lesnih izdelkov, proizvodnja tekstilne preje in tkanin in proizvodnja končnih tekstilnih izdelkov.

Drugo skupino sestavljajo panoge, kjer so spremembe obsega uvoza bistveno močnejše pojasnjene s spremembo gospodarske aktivnosti podjetij v panogah kot s spremembo realnega tečaja. Na osnovi teh dobljenih rezultatov je moč sklepati, da je povpraševanje po uvoznem reprodukcijskem materialu v teh panogah razmeroma elastično na spremembe realnega tečaja oz. se torej spreminja predvsem glede na obseg proizvodnje. Te panoge so predvsem: bazna kemija, proizvodnja in predelava papirja, proizvodnja usnjene obutve in galanterije in predelava kavčuka. V panogah, kjer je razmerje med velikostjo regresijskih koeficientov obratno tj. spremembe uvoza so v bistveno večji meri pogojene s spremembami realnega tečaja kot pa s spremembami gospodarske aktivnosti, omogočajo dobljeni rezultati analogno a seveda obratno sklepanje. Večja elastičnost na spremembe realnega tečaja kaže, da proizvodnja v teh panogah zahteva relativno manj vitalnih reprodukcijskih materialov iz uvoza. Iz tega izhaja, da za razliko od prejšnje skupine v teh panogah relativno v kratkem času uspevajo nadomeščati uvozni reprodukcijski material z domačim. Sem spadajo: predelava kovin, strojogradnja, proizvodnja prometnih sredstev, pro-

⁶ Visoka vrednost DW testa v prvotni enačbi bi pri proizvodnji usnja in krzna zahtevala zavrnitev naše hipoteze zaradi pojava negativne avtokorelacije. Da bi se izognili izgubi enačbe za to panogo, smo izvedli popravljanje vrednosti DW statistike s pomočjo Theil-Nagarjeve metode. Nova enačba kaže na dobro statistično prilagojenost.

⁷ Kot smo že omenili, smo v tem pogledu dobili nelogičen rezultat pri proizvodnji naftnih derivatov.

izvodnja električnih strojev in aparatov in predelava kemičnih izdelkov.

Dobljeni logični predznaki za parameter TR navidezno kolidirajo z dejstvom, da v pretežnem delu obravnavanega obdobja v Jugoslaviji ne moremo govoriti o aktivni tečajni politiki. Čeprav nas v tej razpravi omejuje dejstvo, da pri naših izračunih niso upoštevane uvozne dajatve, ugotavljamo, da je prikazano nasprotje med pretežno pasivno tečajno politiko na eni in logično reakcijo v večini industrijskih panog na spremembe realnega tečaja na drugi strani moč logično pojasniti. Gre za učinek adoptivnosti (uradno določenega) tečaja tujih valut, ko podjetja sprejmejo uradno določena razmerja med domačo in tujo valuto kot dana; pri tem odmislimo njihovo ocenjevanje aktivnosti tečajne politike, ki se pogosto razlikuje v primerih, ko gre za uvoznike in v primerih, ko gre za pretežne izvoznike. Če podjetja sprejmejo uradno določen tečaj kot informacijo (pa čeprav gre za npr. očitno precenjenost domače valute), je logično pričakovati, da bodo ustežno reagirala (v našem primeru) z zmanjšanjem uvoza, ko bo tečaj realno porasel (oz. se približal razmerju tujih in domačih cen) in obratno s povečanjem uvoza, ko bo tečaj realno padel (oz. se oddaljil od razmerja cen).⁸ To pa je obnašanje, ki ga meri ocenjena funkcija uvoza in ki ga dobljeni rezultati kljub omejitvam, ki smo jih navedli, potrjujejo.

Te ugotovitve pa seveda ne gre mešati z ravnjo podcenjenosti. Prikazane reakcije podjetij so kratkoročne, medtem ko dalj časa trajajoča pasivna tečajna politika seveda povzroča vrzel v mednarodni menjavi z vsemi njenimi znanimi implikacijami.

Ko imamo opravka z mednarodno zadolženim gospodarstvom, kar seveda velja za Jugoslavijo pa za to seveda ni moč v nedogled uveljavljati politike naglega drsenja nacionalne valute le zato, da bi se vzdrževala konkurenčna sposobnost izvoznikov. Učinkovita ekonomska politika bo za doseg istega cilja uporabljala tudi instrumente liberalizacije uvoza in zmanjševanje uvoznih dajatev. S tem bi se povečal vpliv svetovnih cenovnih rezmerij tudi na področju t. im. "sheltered" sektorja, izvozniki pa bi morali intenzivneje iskati rezerve v lastni kalkulaciji proizvodnje. Ob tem pa zmanjševanje stimulativnega pomena tečaja pomeni tudi znižanje stroškov servisiranja dolga tujini.

Priljubeno: 13. 9. 1989.

Prihvačeno: 17. 05. 1990.

LITERATURA

1. Bilten ARC NBS — Denarna in devizna gibanja
2. Borak N. et. al. — Ekonometrični modeli slovenskega gospodarstva — poročilo o delu IER, Ljubljana 1985

⁸ Pri tem smo odmislili visoke "šticunge" pri prodaji tujih valut, ko je bilo to še možno. Nanje so morali pristajati predvsem producenti z nizko elastičnostjo povpraševanja po uvoznem reprodukcijskem materialu. Ti tudi sicer svojega uvoza ne prilagajajo spremembam tečaja.

3. IEDP, VEKŠ, Maribor:
 - Bilten EDP
 - Bilten — Cene EDP
 - Opatijski bilten EDP
4. Kebrič I. — Analiza faktorjev produktivnosti — poročilo o delu IER, Ljubljana, 1986
5. OECD — Main Economic Indicators, Paris, October 1987
6. Ovin R. — Ocena funkcij proizvodnje, izvoza in uvoza panog jugoslovanske industrije — poročilo o delu IEDP — EPF, Maribor, 1988
7. Pfajfar L. et. al. — Ekonomski model ukupnog razvoja Jugoslavije 1981—1985 — poročilo o delu IER, Ljubljana 1980
8. Statistični zavod SFRJ, Beograd:
 - Statistički godišnjak
 - Izveštaj industrije
 - Indeks
 - Saopštenja
9. United Nations — Economic Survey of Europe in 1984—1985. New York, 1985
10. Yagci F., Kamin S. — Macroeconomic Policies and Adjustment in Yugoslavia — material za posvetovanje Economic Modelling in OECD Economies, London, 1986

*ESTIMATION OF THE IMPORT FUNCTION:
THE CASE OF YUGOSLAV INDUSTRY*

Rasto OVIN

Summary

This article considers the results of estimations of the import function for branches of Yugoslav industry (1970—1986).

With the help of multiple regression, the estimations have been successful in 26 of the 31 branches of the industry taken into consideration. Variations of material imports were tested in comparison to variations of the branches' GNP and with variations of the real rate of exchange. The estimated equations have shown that the response of importers of Yugoslav industry regarding the rate of exchange policy was rather logical in most cases. Although the National Currency (Dinar) was overestimated during a substantial part of the observed period, the importers seemed to have adopted such a policy and have reacted with their import decisions in accordance to variations of the real rate of exchange.

The relations between parameters of GNP and the real rate of exchange were also typical enough to enable a division of the branches into three groups regarding the elasticity of their import demand and also according to logical expectations.